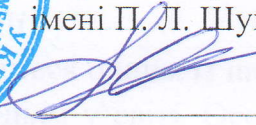

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету охорони
здоров'я України
імені П. Л. Шупика, професор

 Наталія САВИЧУК

 2026 року

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Лісовської Г.М.**

**«Стан захищеності від вакцинокерованих інфекцій та шляхи його
покращення у пацієнтів з первинними та вторинними імунodefіцитами»**

що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія»

Призначені наказом Національного університету охорони здоров'я
України імені П. Л. Шупика від «09» січня 2026 року № 60 голова та
рецензенти, а саме:

Голова – Шунько Єлизавета Євгенівна, доктор медичних наук, професор,
член-кореспондент НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри педіатрії, неонатології, дитячих інфекційних хвороб,
імунології та алергології НУОЗ України імені П.Л. Шупика.

Рецензенти:

Чернишова Людмила Іванівна, д.мед.н. професор кафедри педіатрії,
неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та алергології НУОЗ
України імені П. Л. Шупика

Костюк Олена Олександрівна, к.мед.н., доцент кафедри педіатрії,
неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та алергології НУОЗ
України імені П. Л. Шупика

розглянувши дисертацію Лісовської Ганни Миколаївни на тему: **«Стан
захищеності від вакцинокерованих інфекцій та шляхи його покращення
у пацієнтів з первинними та вторинними імунodefіцитами»** (тему
дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національного університету
охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика 04.10.2017р., (протокол №10),
наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати, а також за

результатами фахового семінару профільних кафедр дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика від «12» січня 2026 (протокол № 1), ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації

Вакцинопрофілактика залишається одним із найефективніших методів запобігання інфекційним захворюванням у світі. Особливу увагу в сучасній клінічній імунології привертає проблема захисту від вакцинокерованих інфекцій у дітей із первинними імунодефіцитами та дітей на імуносупресивній терапії. Ці діти становлять групу підвищеного ризику щодо тяжких та ускладнених форм інфекційних захворювань, що часто зумовлено недостатньою ефективністю стандартних схем вакцинації та порушенням формування повноцінної імунної відповіді.

Наявність хронічної патології, імуносупресивна терапія, дефіцит антитілоутворення та інші порушення імунітету потребують індивідуального підходу до профілактики інфекцій. Водночас у вітчизняній та світовій літературі існує обмежена кількість даних щодо стану поствакцинального імунітету у дітей з різними типами імунодефіцитів, що створює потребу у системному вивченні цього питання.

Проблема має високу медико-соціальну значущість, оскільки її вирішення сприятиме зниженню захворюваності, поліпшення якості життя дітей і зменшенню витрат на лікування ускладнень. Таким чином, тема дисертаційної роботи є актуальною, відповідає сучасним напрямкам розвитку клінічної імунології, педіатрії та вакцинології.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота була фрагментом науково-дослідної роботи кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології НУОЗ України імені П. Л. Шупика на тему «Стан захищеності від вакцинокерованих інфекцій та шляхи його покращення у пацієнтів з первинними та вторинними імунодефіцитами» (2017–2019 рр.), Державний реєстраційний номер: 0117U006429).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням здобувача. Здобувачем самостійно проведено аналітичний огляд наукової літератури, узагальнено сучасні дані щодо стану імунної системи дітей з первинними імунодефіцитами та дітей на імуносупресивній терапії, особливостей вакцинації імуноскомпрометованих пацієнтів та ефективності замісної терапії

внутрішньовенними імуноглобулінами.

Автором розроблено дизайн дослідження, визначено його мету, завдання, критерії включення та виключення учасників, етичні аспекти та методи оцінки показників імунного статусу. Здобувач проводила добір і розподіл пацієнтів на групи (здорові діти, діти з первинними імунодефіцитами, пацієнти, які отримують імуносупресивну терапію), а також безпосередню участь у клінічному спостереженні за дітьми та збору анамнестичних даних. Здобувач здійснювала лабораторне обстеження дітей, включно з визначенням рівнів імуноглобулінів, субпопуляцій лімфоцитів, специфічних антитіл до антигенів вакцинокованих інфекцій (дифтерії, правця, поліомієліту, кору, краснухи). Проведено статистичну обробку отриманих результатів із застосуванням методів варіаційного, кореляційного та порівняльного аналізу.

Автором інтерпретовано результати дослідження, здійснено порівняння показників між клінічними групами, виявлено закономірності формування поствакцинального імунітету у дітей з різними варіантами імунодефіциту, оцінено ефективність замісної терапії ВВІГ.

Здобувачем сформульовано висновки, наукову новизну, практичні рекомендації та положення, що виносяться на захист.

4. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації.

Достовірність результатів дослідження забезпечена науково обгрунтованою методологією, адекватним обсягом вибірки, правильним формуванням клінічних груп, використанням стандартизованих та сертифікованих методів лабораторних досліджень та коректною статистичною обробкою отриманих даних. У роботі використано комплексний підхід до вивчення стану імунного захисту, який включав клінічне обстеження, аналіз анамнестичних даних, визначення рівнів імуноглобулінів, субпопуляцій лімфоцитів, та специфічних антитіл до антигенів вакцинокованих інфекцій. Всі дослідження проводилися з дотриманням основних біоетичних положень Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину, Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи проведення наукових медичних досліджень за участі людини, Настанови з клінічних досліджень та наказів МОЗ України та внутрішнього лабораторного контролю якості. Розподіл пацієнтів на групи (здорові діти, діти з первинними імунодефіцитами, пацієнти, які отримують імуносупресивну терапію) здійснювався за чітко визначеними клініко – лабораторними критеріями, що виключає системні похибки.

Для оцінки статистичної достовірності використовувалися методи варіаційної статистики з визначенням середніх арифметичних значень (M), стандартних відхилень (σ), помилки середнього (m), коефіцієнта вірогідності (p) та аналізу кореляційних зв'язків. Обробку результатів здійснювали з використанням сучасних статистичних програм.

Отримані результати узгоджуються з даними сучасної наукової літератури та підтверджуються власними спостереженнями автора у кількох незалежних групах дітей, що забезпечує їх відтворюваність та об'єктивність. Висновки та практичні рекомендації сформульовані на основі достовірних статистично значущих результатів і підтверджені комплексом клініко-лабораторних даних, що свідчить про високий ступінь достовірності отриманих наукових положень.

5. Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Уперше в Україні проведено дослідження стану захищеності від вакцинокерованих інфекцій у дітей з різними варіантами імунодефіцитних станів – первинними імунодефіцитами зі збереженою продукцією антитіл, дефіцитом антитіл, а також у дітей, які отримують імуносупресивну терапію.

Уперше показано, що у дітей з первинними імунодефіцитами зі збереженою функцією антитілоутворення рівні специфічних антитіл не мають статистично значущих відмінностей від здорових дітей. Встановлено, що у дітей, щеплених до початку імуносупресивної терапії, зберігається достатній імунний захист від вакцинокерованих бактеріальних і вірусних інфекцій, за виключенням кору. Уточнено особливості впливу імуносупресивної терапії на збереження поствакцинального імунітету, що розширює сучасні уявлення про механізми зниження специфічного імунного захисту в цієї категорії пацієнтів. Уперше показано, що рівні специфічних антитіл проти вакцинокерованих інфекцій не залежать від дозування імуносупресивної терапії. Отримано дані, які підтверджують ефективність замісної терапії внутрішньовенними імуноглобулінами (ВВІГ) у підтриманні захисту проти бактеріальних і вірусних вакцинокерованих інфекцій у пацієнтів із первинними імунодефіцитами, що має важливе практичне значення для планування профілактичних заходів.

На основі отриманих результатів удосконалено підхід до оцінки імунного статусу імуноскомпрометованих дітей, запропоновано критерії для персоніфікованого визначення показань до вакцинації, ревакцинації та доцільності проведення замісної терапії імуноглобулінами.

Отримані результати істотно доповнюють наявні дані педіатричної імунології, поглиблюють знання про ефективність вакцинації у дітей з порушеннями імунної системи та формують наукове підґрунтя для розробки оптимізованих схем імунопрофілактики та моніторингу поствакцинального імунітету в групах ризику.

6. Практичне значення одержаних результатів дослідження.

Отримані результати мають вагоме практичне значення для педіатрів, імунологів, лікарів загальної практики, які займаються питанням імунопрофілактики дітей з порушеннями імунної системи.

На основі проведеного дослідження:

- удосконалено підхід оцінки стану імунного захисту дітей з первинними імунодефіцитами (ПІД) та тих, що отримують імуносупресивну терапію, шляхом комплексного поєднання клінічних даних, визначення рівнів імуноглобулінів, субпопуляцій лімфоцитів і специфічних антитіл до вакцинальних антигенів.
- обґрунтовано необхідність регулярного моніторингу поствакцинального імунітету у дітей з імунодефіцитами для своєчасного виявлення недостатньої захищеності та визначення оптимальних термінів ревакцинації.
- підтверджено ефективність замісної терапії внутрішньовенними імуноглобулінами (ВВІГ) у підтриманні захисту проти вакцинокерованих інфекцій у дітей з дефіцитом антитіл, що дозволяє оптимізувати схеми пасивної імунопрофілактики.
- визначено критерії для індивідуалізованого підходу до вакцинації та ревакцинації з урахуванням типу імунодефіциту, рівнів специфічних антитіл та виду проведеної імуносупресивної терапії.
- сформульовано практичні рекомендації щодо безпечного проведення вакцинації у дітей, які отримують імуносупресивну терапію, із пріоритетом використання інактивованих вакцин та контролем імунологічних показників перед і після щеплення.

Результати дослідження можуть бути використані:

- у роботі дитячих імунологів для введення пацієнтів із ПІД та вторинними імунодефіцитами;
- у діяльності центрів вакцинації для визначення стратегії імунізації імуноскомпрометованих дітей;
- у навчальному процесі кафедр при підготовці лікарів-інтернів і слухачів курсів тематичного удосконалення;

- при оновленні національних рекомендацій з імунопрофілактики для груп підвищеного ризику.

Таким чином отримані результати мають прикладний характер і можуть бути безпосередньо впроваджені у клінічну практику для підвищення ефективності та безпеки вакцинації дітей з імунодефіцитами й тих, хто отримує імуносупресивну терапію.

7. Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою.

Здобувач виявила глибоку обізнаність із сучасним станом проблеми імунопрофілактики імуноскомпрометованих пацієнтів та результатами наукових досліджень провідних українських і зарубіжних учених у галузі клінічної імунології, інфектології та вакцинології.

Під час підготовки дисертації опрацьовано великий масив наукових джерел - публікації ВООЗ, Європейського центру контролю захворювань (ECDC), CDC (США), а також результати багаторічних досліджень провідних авторів, присвячені ефективності вакцинації у дітей з первинними імунодефіцитами, впливу імуносупресивних препаратів на формування поствакцинального імунітету та безпеці застосування вакцин у таких групах ризику.

У дисертаційній роботі здобувач продемонструвала уміння критично аналізувати та узагальнювати наукові дані, порівнювати результати власних досліджень із даними світової літератури, а також виявила розуміння невирішених аспектів проблеми – обмеженості доказів щодо ефективності вакцинації при різних формах імунодефіцитів, недостатності даних про тривалість збереження поствакцинального імунітету та потребу в ревакцинації.

Отже, здобувач володіє ґрунтовними знаннями сучасних наукових досягнень у сфері дитячої імунології, імунопрофілактики та лабораторної діагностики імунодефіцитів, що забезпечило наукову обґрунтованість проведеного дослідження та достовірність його висновків.

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях.

Основні результати дисертаційної роботи викладені у 8 публікаціях, 5 статей - у журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз (Scopus), 3 роботи в тезах та збірниках наукових конференцій. Основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження повністю відображені в

опублікованих наукових працях автора.

Матеріали дослідження представлені на конгресах та науково-практичних конференціях, з них 3 іноземні.

Усі основні результати дисертаційної роботи - аналітичні дані, таблиці, рисунки, статистичні розрахунки, узагальнення та висновки - відображені у публікаціях здобувача й відповідають змісту дисертації.

Праці, у яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Лісовська Г.М. Клініко-імунологічна характеристика дітей із первинними імунodefіцитами. Український журнал Перинатологія і П
(Особистий внесок здобувача – аналіз джерел літератури, розробка дизайну дослідження, підготовка статті до друку)
2. Кравців МІ, Лісовська ГМ, Дудченко ВМ, Шамрай ВА, Таран ОА, Титаренко НВ, Вознюк АВ, Костюченко АВ. Вплив імуносупресивної терапії на стан імунного захисту в дітей. Сучасна педіатрія. Україна.
(Особистий внесок здобувача – збір та угруповання первинної інформації, опрацювання та статистична обробка результатів, підготовка статті до друку)
3. Волоха АП, Лісовська ГМ, Бондаренко АВ, Гільфанова АМ. Стан захищеності імуноскомпроментованих пацієнтів від кору, краснухи, дифтерії та правця. Сучасна педіатрія. Україна. 2022. № 3 (123). С. 5-11.
(Особистий внесок здобувача – аналіз джерел літератури, збір та угруповання первинної інформації, опрацювання та статистична обробка результатів, підготовка статті до друку)
4. Лісовська ГМ, Волоха АП, Бондаренко АВ, Марушко ТВ, Голубовська ЮЄ. Стан захищеності від поліомієліту у дітей, які отримують імуносупресивну терапію. Сучасна педіатрія. Україна. 2020. № 3 (107). С. 29–32. DOI: 10.15574/SP.2020.107.29
(Особистий внесок здобувача – аналіз джерел літератури, збір та угруповання первинної інформації, опрацювання та статистична обробка результатів, підготовка статті до друку)
5. Волоха А. П, Лісовська Г. М., Демчишина І.В. Стан захищеності проти поліомієліту дітей з первинними імунodefіцитами. Сучасна педіатрія. Україна. 2025.

(Особистий внесок здобувача – збір та угруповання первинної інформації, опрацювання та статистична обробка результатів, підготовка статті до друку).

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Volokha, A. Bondarenko, A. Hilfanova, A. Lisovska, I. Demchyshina. Immunity to polioviruses in immunocompromised children. ESPID, 6-11 M
2. Volokha, A. Bondarenko, A. Lisovska. Antibodies to vaccine-preventable diseases in children with primary immunodeficiency on intravenous i
m

9. *Впровадження наукових досліджень у практику.*

Результати дослідження використовуються у навчальному процесі кафедри педіатрії, неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та алергології НУОЗ України імені П. Л. Шупика, при викладанні тем «Первинні імунодефіцити у дітей», «Вакцинація імунооскомпрометованих пацієнтів», а також проведення курсів тематичного удосконалення лікарів.

Отримані результати використовуються у клінічній практиці для оцінки захищеності дітей від вакцинокерованих інфекцій, планування ревакцинації та призначення замісної терапії імуноглобулінами, що сприяє підвищенню ефективності безпеки імунопрофілактики серед дітей із порушеннями імунної системи.

На основі отриманих даних розроблено і впроваджено:

- алгоритм оцінки стану імунного захисту дітей з імунодефіцитними станами, що включає визначення рівнів імуноглобулінів, субпопуляцій лімфоцитів та специфічних антитіл до вакцинальних антигенів;
- практичні рекомендації щодо вакцинації та ревакцинації дітей із первинними імунодефіцитами та дітей на імуносупресивній терапії, з врахуванням рівня імунологічного захисту, характеру імуносупресивної терапії та типу вакцини;
- рекомендації щодо моніторингу ефективності замісної терапії внутрішньовенними імуноглобулінами (ВВІГ) у дітей з дефіцитом антитіл як складову системи профілактики вакцинокерованих інфекцій.

10. *Апробація результатів дослідження.*

Основні положення дисертації доповідались та обговорені на науково-практичних конгресах, симпозіумах і конференціях:

1. International Rumi Pediatric Conference, IRUPEC, 4-7 December 2019, Konya, Turkey (*стендова доповідь*);
2. 37th Annual Meeting of the European Society For Paediatric Infectious Diseases (ESPID19), May 6-11, 2019, Ljubljana, Slovenia (*стендова доповідь і публікація тез*);
3. науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інфекції та імунітет», м. Київ, 2019 рік (*стендова доповідь*);
4. 40th Annual Meeting of the European Society for Paediatric Infectious Diseases (ESPID 2022), May 9-13, 2022, Athens, Greece (*публікація тез*);
5. науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інфекційні захворювання у дітей. Сучасний погляд на діагностику, лікування та профілактику», м. Київ, 2020 р. (*публікація тез*);
6. науково-практичній конференції з міжнародною участю: «Організація та досягнення невідкладної допомоги, інтенсивної терапії та анестезіології в 2024 році», м. Вінниця, 2024 р. (*стендова доповідь*).

11. Характеристика здобувача, його шлях у науці, ступінь наукової зрілості.

Лісовська Ганна Миколаївна народилася 24 жовтня 1986 року. У 2010 році закінчила Національний медичний університет імені О.О. Богомольця та здобула повну вищу освіту за спеціальністю «Педіатрія», отримавши кваліфікацію лікаря.

З 2010 по 2012 роки проходила інтернатуру при Національній медичній академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика МОЗ України на кафедрі дитячих і підліткових захворювань з очним циклом навчання на клінічній базі Броварської дитячої лікарні. Після завершення інтернатури отримала сертифікат лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Педіатрія» (№ 056010 від 24.06.2010 р.).

З 2014 по 2016 роки проходила підготовку в клінічній ординатурі при Національній медичній академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика МОЗ України на кафедрі дитячих і підліткових захворювань та закінчила повний курс навчання за спеціальністю «Педіатрія». З метою підвищення професійного рівня Лісовська Г.М. здобула: другу кваліфікаційну категорію за спеціальністю «Педіатрія» (посвідчення № 44935 від 16.06.2017 р.);

кваліфікацію лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Дитяча імунологія» (посвідчення № 12858 від 12.06.2019 р.);

У вересні 2017 року зарахована до аспірантури на очну форму навчання на кафедрі дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології (нині — кафедра кафедри педіатрії, неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та алергології) Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика за спеціальністю 228 Педіатрія.

Здобувач Лісовська Г.М. є автором 8 публікацій: 5 статей (з них 4 опубліковано в періодичних наукових виданнях, проіндексованих у Scopus, 1 стаття у провідному фаховому виданні, рекомендованому Департаментом атестації кадрів МОН України) та 3 тез доповідей у матеріалах всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій, з'їздів та конгресів.

Проведені дослідження й опубліковані наукові праці характеризують Лісовську Ганну Миколаївну як кваліфікованого фахівця і дослідника. Здобувач має глибокі фахові знання, педагогічний хист, здібний до наукових досліджень, вміє глибинно аналізувати, аналітично мислити та формувати висновки. Методично проводила наукові дослідження за темою дисертації, приймала активну участь у проведенні науково-практичних конференцій в Україні та за кордоном.

Лісовська Г.М. є сформованим, кваліфікованим науковцем з глибоким теоретичним та практичним рівнем підготовки, ерудицією та досвідом, що дозволяє вважати її фахівцем із спеціальності 228 «Педіатрія».

Висновок

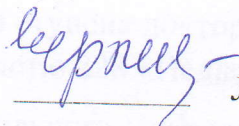
Враховуючи актуальність теми дисертаційного дослідження, його наукову новизну, значне практичне значення одержаних результатів, їх впровадження у навчальний процес, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях здобувача, а також відповідність роботи вимогам пунктів 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановами Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та Наказу МОН України від 19.08.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», рекомендувати дисертаційну роботу Лісовської Ганни Миколаївни на тему: **«Стан захищеності від вакцинокерованих інфекцій та шляхи його покращення у пацієнтів з первинними та вторинними імунодефіцитами»** до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 228 «Педіатрія».

Головуючий на засіданні
фахового семінару, доктор
медичних наук, професор, член-
кореспондент НАМН України,
заслужений діяч науки і техніки
України, завідувач кафедри
педіатрії, неонатології, дитячих
інфекційних хвороб, імунології
та алергології НУОЗ України
імені П.Л. Шупика

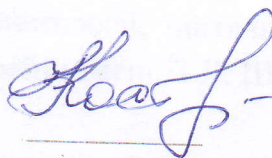
Єлизавета ШУНЬКО

Рецензент,
доктор медичних наук, професор
кафедри педіатрії, неонатології,
дитячих інфекційних хвороб,
імунології та алергології НУОЗ
України імені П. Л. Шупика

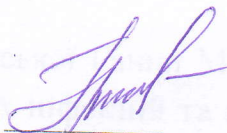
Людмила ЧЕРНИШОВА

Рецензент,
кандидат медичних наук, доцент
кафедри педіатрії, неонатології,
дитячих інфекційних хвороб,
імунології та алергології НУОЗ
України імені П. Л. Шупика

Олена КОСТЮК

Секретар фахового семінару,
кандидат медичних наук, доцент
кафедри педіатрії, неонатології,
дитячих інфекційних хвороб,
імунології та алергології НУОЗ
України імені П. Л. Шупика

Тетяна ТКАЧОВА